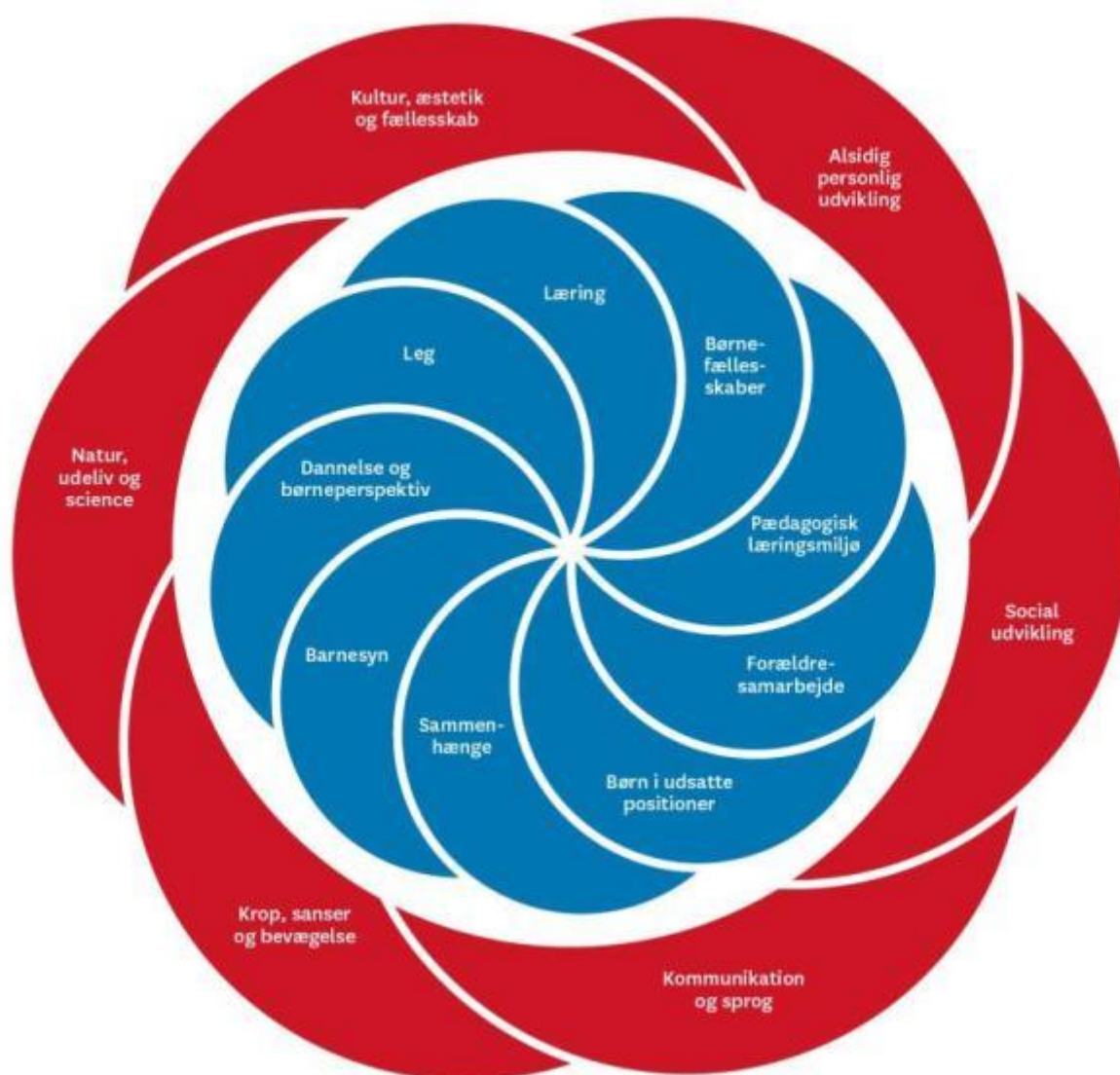

Den nye styrkede pædagogiske læreplan – Hassel-huset

Udarbejdet og revideret i efteråret 2019 og foråret 2020

HASSELHUSET

Hasselvej 40A – 8751 Gedved

Indholdsfortegnelse

Indledning	S. 3
Hvem er vi?	S. 3
Værdigrundlag	S. 3
Det fælles pædagogiske grundlag	S. 4
De seks læreplanstemaer	S.15
Evalueringskultur	S. 26
Litteraturliste	S. 27

Indledning

Hassel-husets pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde og er dermed vores arbejdsgrundlag. Den er udarbejdet med udgangspunkt i vores fælles pædagogiske grundlag (det blå i læreplansblomsten) samt de seks læreplanstemaer (det røde i læreplansblomsten) med dertilhørende mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Hvem er vi?

Hassel-huset er en privat aldersintegreret daginstitution fra 2010 beliggende i Gedved ved Horsens. Vi er godkendt til 18 vuggestuebørn og 35 børnehalebørn. Vuggestuen er 1 gruppe og børnehaven er fordelt på 2 aldersopdelte grupper. De kommende førskolebørn fra den ældste børnehavegruppe, begynder i november med mere målrettede førskoleaktiviteter.

Vi ligger fysisk placeret i et parcelhuskvarter tæt på skole, parker, idrætshal og skoven. Vi har gode stisystemer rundt om huset, der leder os til de forskellige steder, så børnene trygt kan lære at begå sig i trafikken. Vi har en dejlig, stor lukket have/legeplads, som vi prioriterer meget at være ude på hver dag. Derudover tager vi på ture ud af huset i alle grupper – store som små. Vi er en institution der prioriterer naturen og anvender dens muligheder indenfor alle 6 læreplanstemaer. Vi er meget stolte af gentagne gange at have fået tildelt det grønne flag som en grøn institution og det blå "spring ud i naturen" flag, begge igennem "Grønne Spirer"/friluftsrådet.

Ansatte:

Vi er en institution, hvor faglighed vægtes højt, både for medhjælpere og pædagoger. Både pædagoger og medhjælpere tilbydes kurser i løbet af året, både individuelt og sammen som personalegruppe. Vi vægter mangfoldighed i personalets køn og alder, men stadig med fagligheden som den vigtigste faktor og ser vores forskelligheder som en af vores styrker.

Forældrebestyrelsen:

Forældrebestyrelse består af 6 medlemmer, 4 forældrerepræsentanter, 1 medarbejderrepræsentant og 1 medlem af institutionsbestyrelsen. Institutionens pædagogiske leder deltager ligeledes i bestyrelsesmøderne, dog uden stemmeret.

Forældrebestyrelsen mødes hver 3. måned. Derudover har vi om efteråret et forældremøde i alle grupper og om foråret valg til forældrebestyrelsen.

Værdigrundlag

I Hassel-huset har vi følgende værdigrundlag, der sætter rammerne for vores fokus i Hassel-huset.

"Omsorg, tryghed og udvikling".

Dette grundlag lægger sig tæt op af værdierne i "fri for mobberi", som vi arbejder med i hele huset – tolerance, respekt, omsorg og mod.

Vi arbejder i Hassel-huset med at skabe et læringsmiljø, hvor børnene oplever tryghed og udvikler selvfølelse, selvtillid og selvværd. Vi ser barnet som unikt og arbejder i fællesskab for det enkelte barn gennem og med dialoghjulet som vores helt centrale fælles arbejdsredskab i hele huset. Det er et yderst kompetent redskab der følger barnet i dets rejse gennem husets forskellige grupper. På den måde har hele personalegruppen den samme fælles viden om barnet og kan dermed støtte barnet bedst muligt i dets individuelle udvikling, og for på bedste måde at give omsorg, tryghed og støtte til udvikling af det enkelte barn.

Det fælles pædagogiske grundlag

"Det fælles pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som er kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der arbejdes med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark".

Nedenfor er beskrevet hvordan elementerne fra det fælles pædagogiske grundlag kommer til udtryk hos os og med konkrete eksempler på hvordan det omsættes i vores pædagogiske praksis.

Børnesyn, dannelse og børneperspektiv, leg, læring og børnefællesskaber

Børnesyn:

"Det at være barn har værdi i sig selv".

Alle børn er unikke og har en værdi i at være præcis dem de er, vi er alle ligeværdige som mennesker.

Vi har en ressourceorienteret tilgang, hvilket vil sige at alle børn som udgangspunkt altid har positive intentioner og at personalet er undersøgende og nysgerrige overfor disse intentioner.

- Læreplan for vuggestuen:
 - Vi ser det enkelte barn som aktiv medskaber af egen læring og udvikling i rammer personalet er ansvarlige for.
 - Alle børn mødes hver dag med nærhed, med øjenkontakt, med personale der er tilgængelige i børnehøjde og som er opmærksomme på det enkelte barns behov. Vi anerkender alle barnets følelser og støtter dem i at sætte ord på.
 - Vi møder det enkelte barn med passende udfordringer, ud fra en viden om at børn er forskellige og lærer i forskelligt tempo.
 - I børnefællesskabet understøtter vi det enkelte barns behov og personalet yder omsorg igennem krammere, så barnet mærker nærhed og tryghed.
 - Vi tror på at det enkelte barn "kan", f.eks. når barnet kravler op på puslebordet eller op i barnevognen. Vi signalerer det ud til barnet ved f.eks. at fortælle at vi tror på at barnet kan.
- Læreplan for børnehaven:
 - Alle børn modtages hver dag med et smil og en genkendelighedsglæde og mødes som et selvstændigt og værdifuldt menneske.
 - Vi stræber mod at se bag ved barnets handling, spørger ind, forsøger at forstå og derefter forsøger vi at guide og vejlede barnet, og med det for øje, at barnet hele tiden skal have mulighed for en følelse af at blive set, hørt og lyttet til.
 - Vi stræber mod børnegrupper, hvor der er plads til alle, alle har deres egen uundværlige plads i fællesskabet og hvor forskellighed bliver gjort til noget unikt og ikke anderledes og dermed at vi alle har respekt for hinanden.

Dannelse og børneperspektiv:

"Børn skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse".

Børnenes dannelsesproces sker igennem hele dagen, igennem rutiner som aflevering, måltider og garderoben, i den frie leg og i de planlagte aktiviteter. Børnene inddrages i den demokratiske forståelse igennem deres ytringer, meninger og reaktioner i udarbejdelsen af læringsmiljøerne, børnemiljøerne og dagligdagen i huset. Ved de yngste børn har de voksne det for øje at arbejde med børnenes perspektiv så objektivt som muligt, for på den måde at stræbe efter at få børnenes meninger frem.

- Læreplan for vuggestuen:
 - I de pædagogiske rutinesituationer som samling, garderobe, måltider og aflevering sikre vi børnenes medbestemmelse, igennem det at vi ser børnenes initiativer som meningsfulde.
 - Vi lader børnene deltage i f.eks. oprydning, i af og påklædning og borddækning
 - Vi giver børnene udtryksmuligheder blandt andet igennem brugen af konkrete aktiviteter som sangkufferten med forskelligt indhold hvor barnet også har medbestemmelse i forhold til valg af sang. Her øver det enkelte barn også at være i centrum, kunne vente på tur og give plads til andre.
 - I planlagte aktiviteter som for eksempel dialogisk læsning, arbejdes der med dannelsesbegreber og børneperspektiv. Vi spørger konkret ind til det enkelte barn og dermed fremmer vi barnets refleksive tilgang i forhold til historien, indholdet og personer (Eks: vi læser og leger de 3 små bukkebruse, og reflekterer sammen over historien).
 - Vi giver plads til at det enkelte barn bliver set og hørt i de enkelte læringsrum barnets befinder sig i.
- Læreplan for børnehaven:
 - Vi stræber efter at alle børn oplever at blive inddraget i beslutningsprocesser igennem uformelle samtaler, sproglige udvekslinger og dialoger. Processer hvor børnene øver sig i at finde argumenter, bringe dem selv på banen, lytte til andres meninger og give plads til andre og/eller flertallet (Eks: børnene sættes sammen i grupper og skal blive enige om hvad de skal lege med).
 - Vi ser på børnegruppen i planlægningen af pædagogiske aktiviteter og temauger, vi ser på hvad de viser interesse for, hvad de har brug for og inddrager deres ideer og ønsker.
 - Vi inddeler børnene i mindre grupper, hvor der er tid og rum til turtagning, og hvor alle børn har mulighed for at blive set og hørt og få en oplevelse af medbestemmelse.

Leg: "Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud".

Legen er

grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling (se billede) og har derfor en stor betydning for vores pædagogiske praksis. Billedet viser en lang række af de ting der sker i legen og det legen gør ved den der leger. Vi har for øje i det pædagogiske arbejde, at nogle gange skal legen sættes i rammer, og børnene have hjælp og støtte i legen og andre gange udvikler legen sig positivt uden vores guiden. Vi er bevidste om hvilken position vi indtager skiftende i forhold til børnenes behov og legen igennem dagen, så vi nogle gange går foran børnene med ideer og aktiviteter, andre gange ved siden af børnene eller bagved børnene. Dette afhængig af børnenes alder, børnenes behov og personalets observerende tilgang.

- Læreplan for vuggestuen:
 - Vi organiserer tid, læringsrum og materialer der inspirerer forskellige typer af leg.
 - Vi understøtter den leg børnene selv tager initiativ til.
 - Vi fremmer et inkluderende miljø så alle børn har mulighed for at deltage i lege og vi støtter børnene i konflikter ved at hjælpe børnene med at sætte ord på konfliktsituationen.
- Læreplan for børnehaven:
 - Vi er til stede i børnenes lege, både de styrede og den mere frie leg, og vi er enten observerende eller deltagende, vi forsøger at følge børnene og deres behov, så vi kan guide dem på bedste måde til læring og udvikling.
 - Vi forsøger at sætte rammer for de lege, hvor der er behov for det og komme med guidende ideer til udvikling af børnenes leg, f.eks. at de kan skiftes til at bestemme eller komme med ideer i legen, eller hvordan de kan invitere andre børn med og stadig kunne have den samme leg. Når legen er i gang og den voksne vurderer at den kan fortsætte af sig selv, trækker den voksne sig og børnene kan fortsætte med den voksne på sidelinjen eller observerende i nærheden.

Læring:

"Læring skal forstås bredt og læring sker igennem leg, relationer, planlagte og spontane aktiviteter, udforskning af naturen og ved at blive udfordret".

Læring sker i mange forskellige sammenhænge igennem hele dagen og derfor har vi stor fokus på de daglige rutinesituationer så vel som legen og de pædagogiske planlagte aktiviteter. I det pædagogiske læringsmiljø handler

det for os om at skabe rammerne for at børnene kan udvikle deres kropslighed og deres følelsesmæssige, sociale og kognitive forståelse. Læring sker i samspillet / samværet imellem mennesker, og dette samspil har værdi hvad enten børnene leger, deltager i planlagte eller spontane aktiviteter eller er i garderoben for at tage tøj på. I Hassel-huset sætter vi højt, at børnene skal have mulighed for at udvikle en tro på sig selv og egne evner, vi støtter det enkelte barn ud fra barnets nærmeste udviklingszone og møder barnet der, hvor barnet er.

- Læreplan for vuggestuen:
 - Vi har for øje at børn lærer sammen med andre børn, og derfor skal børnene have mulighed for at indgå i relationer med hinanden. Børnene lærer af hinanden i f.eks. garderoben, hvor de observerer hinanden og hjælper hinanden.
 - Den voksnes relation til børnene er nærværende og den voksne har en forståelse for, hvad børnene er i gang med at øve sig i at mestre.
- Læreplan for børnehaven:
 - Vi har for øje, at børnene møder læring igennem hele dagen og ikke kun i de pædagogiske planlagte aktiviteter. Derfor sætter vi værdien af rutinesituationer som håndvask, toiletbesøg, garderobesituationer, spisesituationer mv lige så højt som de planlagte aktiviteter. Konkret gør det, at vi ikke er styret af tiden og dermed ikke har en masse ting vi skal nå, vi sætter ro, nærvær og fordybelse højt og vi følger børnenes tegn og ideer. Derfor kan planlagte aktiviteter blive tilsidesat, hvis der igennem en dag har været behov for et andet fokus.
 - Vores tilgang til børnene er, at man lærer ved at øve sig og ved at fejle, og at man også kan lære af andres erfaringer, og at der er en værdi i, at vi er forskellige. Derfor opfordrer vi børnene til at forsøge igen inden de f.eks. får hjælp til at lyne jakken eller til at åbne madkassen.
 - Vores legeplads er indrettet så børnene både har mulighed for at bruge kroppen og udvikle kroppens forskellige grundbevægelser men også søge ro og fordybelse, f.eks. i en pallesofa med en bog. De indendørs rammer lægger op til ro og fordybelse hvor børnene kan vælge forskellige aktiviteter.
 - Vi arbejder ud fra legegrupper, hvor børnene melder sig ind på det, de har lyst til at lege med. Igennem legegrupperne stifter børnene bekendtskab med samarbejde og det at give plads til hinanden. Lejlighedsvis sætter vi også børnene sammen i forhold et andet fokus, f.eks. ud fra nærmeste udviklingszone.

Børnefællesskaber:

”Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for”.

I Hassel-huset er der plads til alle og alle børn skal opleve at være en del af et fællesskab hvor de føler sig lyttet til, set, forstået og respekteret. Børnene indgår såvel i det lille fællesskab på stuen som det større fællesskab i hele huset, hvor børnene på tværs er sammen morgen/eftermiddag, ferier, temauger og på legepladsen.

- Læreplan for vuggestuen:
 - Vi deler børnene i mindre grupper for at skabe ro til fordybelse, leg og nærvær. Grupperne dannes dels i forhold til alder, nuværende relationer til de andre børn, og i forhold til hvilke nye relationer vi kan støtte op om ved at sætte rammerne for børnenes leg.
 - Vi øver sammen med børnene at hilse på de andre børn samt sige farvel til deres venner ved afhentning. Til samling sørger vi for at alle børn bliver set og vi sætter navn på de børn eller voksne der ikke er til stede den pågældende dag.
 - Vi arbejder med ”fri for mobberi” med de ældste vuggestuebørn, hvor igennem vi har fokus på fællesskabslege, følelser og grænser.
- Læreplan for børnehaven:

- Igennem bl.a. "fri for mobberi" arbejder vi med børnefællesskaber, hvor der er plads til alle. Børnene har herigennem mulighed for at udvikle erfaringer og redskaber, der hjælper og støtter dem. Her snakker vi om, hvordan vi kan være søde ved hinanden, hvordan vi kan håndtere konflikter og invitere andre med i leg.
- Vi hjælper og støtter alle børn med at komme med i leg og til at invitere andre børn ind i leg.
- Vi snakker som voksne positivt om andre børn og voksne og støtter børnene i at gøre det samme.
- Vi tager udgangspunkt i børnegruppen, børnenes relationer og kompetencer i dannelse af mindre grupper.

Pædagogiske læringsmiljø

"Igennem hele dagen er der et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner, der giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Læringsmiljøet tilrettelægges i hele huset, så der tages hensyn til dels det enkelte barn samt børnegruppens sammensætning, deres ressourcer, interesser, forudsætninger og behov. Læringsmiljøet skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse".

I planlægningen af de planlagte pædagogiske aktiviteter ser vi hermed på børnegruppen, hvad der rører sig i gruppen og hvad vi vurderer at børnegruppen har brug for og/eller viser interesse for.

- Læreplan for vuggestuen:
 - Vi arbejder med barnets overgang fra hjem til vuggestue, og med at skabe et læringsmiljø der giver barnet ro, genkendelighed og tryghed.
 - Vi arbejder med samspillet mellem børnene og samspillet mellem de enkelte børn og de voksne, og vi støtter det enkelte barn i at indgå i de daglige rutiner og børnefællesskabet.
 - Jo ældre børnene er, jo flere krav stiller vi til dem, vi arbejder mere fokuseret med fællesskabet og støtter børnene igennem bl.a. "fri for mobberi", vi arbejder med en forøget opmærksomhed i måltidet og garderoben og vi støtter børnene i dannelsen af små relationer til de andre børn.
 - Vi støtter de ældste vuggestuebørn i dagligdagen, i forhold til at mestre de større krav til selvhjulpenhed kommunikation og samspil i børnefællesskabet.
- Læreplan for børnehaven:
 - Vi giver børnene tid og rum i rutinesituationerne som garderoben, håndvask og spisning, så der er tid til fordybelse hvilket giver børnene mulighed for at lære i eget tempo og i et miljø hvor nærvær og ro er i højsædet så vi som personale kan støtte og guide børnene.
 - Vi arbejder i stor grad procesorienteret, hvilket for os betyder, at vi har stor fokus på processen i større grad en målet, vi reflekterer over børnenes respons og engagement, arbejder med det der virker og ikke virker for på den måde at blive klogere på vores egen pædagogiske praksis.
 - Børnenes meninger og ideer indgår i såvel børnenes egne lege samt i de planlagte pædagogiske aktiviteter, hvor børnene bliver inddraget både i beslutningsprocessen, men også i evalueringen af de ting vi laver. Konkret inddrages børnene igennem børnesamtaler og samlinger, hvor børnene giver ideer og respons.
 - Indendørs er rummene fysisk delt op, så der skabes rum for ro og fordybelse i legen og i aktiviteterne.
 - Vi gennemgår det vi har lavet med børnene og inddrager dem løbende i forhold til deres alder, i hvilke oplevelser vi skal "dokumentere" og fortælle forældrene igennem billeder og tekst. Dermed bliver det vi arbejder med, synliggjort og visualiseret både for børnene og deres forældre. Vi snakker

med børnene om "hvad vi har øvet os på" og "blevet bedre til". Læringsprocessen fortsætter dermed hjemme i dialogen mellem børnene og forældrene.

Samarbejde med forældre om børns læring

"Hvordan vi i Hassel-huset samarbejder med forældrene om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse".

Igennem barnets tid i institutionen har vi forskellige samarbejds møder med forældrene: Opstartssamtaler, overgangssamtaler, førskolesamtaler, eventuelle konferencer, spontane eller planlagte samtaler udover ovenstående omkring det enkelte barns trivsel.

- Læreplan for vuggestuen:
 - Vi samarbejder med forældrene om det enkelte barn såvel som hele børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse igennem forældresamtaler og den daglige dialog med forældrene. Vi arbejder igennem ovenstående på at opbygge et godt og tillidsfuldt forældresamarbejde.
 - Vi laver månedsplan/nyhedsbreve og hver fredag dokumentere vi ugens aktiviteter på vores facebookside.
 - I nyhedsbrevene får forældrene tilsendt forældrerådene fra "fri for mobberi" og derigennem opfordrer vi forældrene til at støtte op omkring fællesskabet.
- Læreplan for børnehaven:
 - Vi samarbejder med forældrene om det enkelte barn såvel som hele børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse igennem de daglige overleveringer ved afhentning, gennem forældremøder, Hassel-husets fødselsdag, forældrekafe og børnefødselsdage, alt sammen for at skabe sammenhæng mellem barnets livsverdener (hjemme og i institutionen) og dermed understøtte barnets læring.
 - Igennem nyhedsbreve, opslag om dagen / ugen og billeder, hvori der lægges vægt på børnenes læring, har forældrene mulighed for at få et indblik i det vi laver i grupperne og hvad deres børn er optaget af når de er afsted, hvilket også er med til at læringsprocesserne kan fortsætte derhjemme igennem forældrenes dialog med deres børn.
 - Vi opfordrer forældrene til at komme til os med undren og tilbagemeldinger omhandlende vores pædagogiske praksis, så vi sammen kan få en god dialog.
 - Vi arbejder i Hassel-huset ud fra den tilgang, at vi i samarbejde med forældrene er ansvarlige for hele gruppens trivsel såvel som det enkelte barn. Vi bestræber os på ikke at være eksperter på de enkelte børn, og vi finder i fællesskab med forældrene, den bedste løsning sammen for barnet, nogle gange igennem enighed og andre gange mødes vi på halvvejen igennem gensidig respekt. Vi opfordrer forældrene til at snakke positivt om andre børn, forældre og personale, for dermed at støtte deres barn i at kunne rumme andre og vi opfordre forældrene og børnene til at udvide deres horisont i forhold til legeaftaler i hjemmet, så alle børn får lov, at opleve at være ønsket og tænkt på i legerelationerne også i hjemmet.
 - Vi bruger på forældremøderne tid på at snakke med forældrene om vores arbejde med fri for mobberi og dermed også forældrenes andel i dette tema ud fra de forskellige forældreråd fra konceptets side.

Børn i udsatte positioner:

"Det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så alle børns trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes".

I Hassel-huset har vi en tilgang til, at alle børn skal kunne rummes i fællesskabet og have mulighed for at føle at de hører til. Alle børn, uanset forudsætninger, skal mødes med positive forventninger og udfordres ud fra nærmeste udviklingszone, så de har muligheden for at opnå følelsen af at kunne mestre og opnå succes. Der kan være mange grunde til at børn i kortere eller længere perioder har brug for særlig opmærksomhed og støtte i dagligdagen. På personalemøder sparreres der i hele personalegruppen og formidles vigtig information, så alle har samme forudsætninger for at rumme og støtte det enkelte barn på bedste måde. Vi inddrager i stor grad forældrene til børn med særlige behov, og vi inddrager også ved nødvendighed andre instanser, som sparringspartnere, talepædagoger, psykologer, sundhedsplejersker, børnefysioterapeuter m.fl., f.eks. igennem de løbende konferencer med "tværgående enhed for læring".

- Læreplan for vuggestuen:
 - Vi har stor fokus på børnenes individuelle trivsel, udvikling og deltagelsesmuligheder og vi støtter børnene ud fra deres forudsætninger i at deltage i fællesskabet.
 - Vi inddeler børnene i mindre grupper, for at give plads til den enkelte og støtte den enkelte i selvstændighed og selvhjulpethed. Grupperne er de samme, så der skabes tillid og genkendelighed.
 - De voksne har fokus på at give den nødvendige støtte og omsorg og nærvær.
- Læreplan for børnehaven:
 - Vi inkluderer børnene i fællesskabet på gruppen på en måde, der passer til det enkelte barn og dets forudsætninger. Dette gør vi f.eks. ved at et barn, der har svært ved at indgå i så vel relationer og lege som pædagogiske planlagte aktiviteter, ikke tages væk og ud af fællesskabet, men i stedet arbejdes der hen mod, at barnet kan være i samme rum som de andre børn, men på sidelinjen efter behov. Et andet eksempel kan være, at vi giver plads til, at et barn der indimellem har brug for at trække sig og få en pause, har mulighed for at kunne gå fra, skærmet for indtryk fra de andre børn og få en pause indtil barnet igen er klar til alle de stimuli barnet møder.
 - Vi inddrager det enkelte barns kompetencer og ressourcer, så de blive synliggjorte for alle børn i børnegruppen, for på den måde at højne det, at vi i et fællesskab alle har noget at byde ind med.
 - Vi støtter børnene i deres relations dannelse, guider og tilskynder til leg med andre, og støtter og guider til at alle i børnegruppen inddrages i lege med de andre børn, alt efter det enkelte barns behov og ressourcer.
 - Vi har fokus på at dagene er forudsigelige og at der er en høj grad af genkendelighed for barnet.

Sammenhæng til børnehaveklassen:

"I barnets sidste år i dagtilbud tilrettelægges et pædagogiske læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen".

For os handler arbejdet med overgangen til skolen, både om at skabe tryghed og genkendelighed, men også om at pirre til børnenes egen nysgerrighed og lyst til at lære mere, udfordre dem i nye rammer og oplevelser og styrke dem i udviklingen af deres sociale kompetencer.

- Læreplan:
 - Igennem hele barnets tid i institutionen er der udarbejdet dialoghjul hvor igennem barnets udvikling synliggøres. Disse dialoghjul tages der afsæt i når der arbejdes frem mod skolestart for de enkelte børn.
 - Igennem førskole parathedundersøgelsen på de enkelte børn ses tydeligt, hvilke konkrete tiltag der kan være med til at støtte børnegruppen så vel som det enkelte barn i arbejdet henimod at blive klar

til skole. Her inddrages temaer alle børn eller enkelte børn har glæde af at videreudvikle, i de planlagte pædagogiske aktiviteter, det kan være "rim og remser", lege med "sammensatte ord" eller "Læseleg" for en gruppe børn, hvor der kunne være behov for et mere målrettet fokus på de sproglige kompetencer.

- Fra 1. november året før skolestart, starter de kommende skolebørn op med at være "førskolebørn", hvor de i ugens løb arbejder med mere målrettede aktiviteter henimod skolestart. Her arbejdes konkret med "Legeøen" der kommer forud for "Hop og bord" der netop arbejdes med på Gedved skole.
- Ligeledes arbejdes der kontinuerligt med børnenes sociale kompetencer igennem "fri for mobberi", som Gedved skole begyndende inddrager i deres arbejde med indskoling, hvilket er med til at give de kommende skolebørn en vis genkendelighed.
- Vi har et samarbejde med den anden private institution i byen, hvor vi mødes med førskolebørnene fra begge institutioner, så de har mulighed for at lære nogle flere jævnaldrende børn at kende inden skolestart.
- Efter vinterferien det år børnene skal i skole starter førskolebørnene op i "rød tråd" på Gedved skole for alle de kommende skolebørn. Her mødes vi en gang om ugen på skolen, hvor vi laver aktiviteter sammen og rammerne minder om de rammer børnene møder 1. maj, hvor de starter på skolen. I "rød tråd" har vi mulighed for at være sammen med børnene, så de i de ukendte rammer har en tryk base med. Vi støtter dem og guider dem, så de på en tryk måde kan stifte bekendtskab med deres kommende nye voksne og de rammer de kommer til at være i fremadrettet.
- Skolen sender nogle af deres personaler på besøg i børnehaven, så børnene i egne rammer kan stifte bekendtskab med deres kommende nye voksne, og så skolens personale har en ide om, hvilke rammer børnene kommer fra.
- Vi overleverer, med tilladelse fra forældrene, de enkelte børn til skolen, og skolens medarbejdere inviteres med til en eventuel konference inden skolestart i forhold til børn i udsatte positioner.

Inddragelse af lokalsamfundet:

"Hassel-huset inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børnene".

I Hassel-huset bruger vi lokalsamfundet i det daglige pædagogiske arbejde.

- Fælles eksempler:
 - Vi tager på ture i lokalmiljøet og udnytter dermed som eksempel hvad naturen i og omkring Gedved har at byde på. Vi tager til skov og vand, å og marker og ofte lægger bestemmelsesstedet i en god gåafstand, hvor børnene igennem turene oplever at bruge deres kroppe og være udholdende, lære om naturen og hvad naturen har at byde på og turene skaber også mulighed for udvikling af barnets sprog, alsidige personlige udvikling og de sociale relationer.
 - Vi besøger biblioteket og deltager i koncerter, højtlesning og dans med videre i forbindelse med biblioteket.
 - Børnene kommer igennem deres tid i institutionen på besøg på Gedvedhus som er det lokale plejehjem. Her oplever børnene et anderledes miljø og mennesker med andre forudsætninger. Ligeledes oplever de her at stifte bekendtskab med en ældre generation, en generation som ikke alle børnene kender til. Førskolebørnene klipper påske, og jule - fastelavnspynt på Gedvedhus sammen med de ældre borgere og deltager i ligeledes Lucia og fastelavnsfest på Gedvedhus. Vuggestuen er i perioder på Gedvedhus, hvor de leger og synger for og med de ældre borgere, hvor de 2 generationer gensidigt drager nytte af hinanden.

- Vi har samarbejde med de andre institutioner i byen og laver fælles arrangementer sammen f.eks. Børnenes grundlovsdag m.m.
- Børnene oplever også at være med nede i den lokale brugs og handle ind til eksempelvis blåmad eller frugt.
- Vi benytter os af byens mange stisystemer, parken, legepladser, og oplevelsen ved at se nybyggeri vokse op og maskiner der kører.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø:

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i Hassel-huset integreres i det pædagogiske arbejde med etableringen af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet vurderes i et børneperspektiv og børnenes oplevelser af børnemiljøet inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed”.

Vores mål er at skabe tryghed og nærvær for det enkelte barn, og dermed sikre miljøer der fremmer børnenes trivsel, sundhed, udvikling og læring. Vi er som voksne ansvarlige for at skabe det bedste grundlag og fundament for, at det enkelte barn kan lære, udvikle en psykisk robusthed og indgå og handle i sociale relationer og fællesskaber.

Det fysiske børnemiljø:

Vi er i Hassel-huset igennem kurser og drøftelser på personalemøder i gang med etablering af forskellige læringsmiljøer på legepladsen. Processen er stadig i gang og nogle læringsrum er delvist eller helt færdige, imens andre stadig er underudarbejdelse og igennem drøftelser. Læringsrummene på legepladsen er kommet til igennem interesser blandt børn og personale og igennem pædagogiske overvejelser omkring, hvilke læringsrum der kunne være med til at højne arbejdet med de forskellige læreplanstemaer og udviklingen af børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Legepladsen omkring Hassel-huset giver mange muligheder for stimulering og læring, det ujævne terræn og de mange muligheder styrker børnenes sansemotoriske udvikling og er med til at udfordre det enkelte barn i forhold til dets nærmeste udviklingszone. Børns grundmotorik består af 3 primærsanser, de kan ikke stå hver for sig, de ses samlet som en forudsætning for at kunne skabe udviklende leg og læring hos det enkelte barn, og det er her igennem vi oplever og forholder os til det der sker omkring os.

Muskel-ledsans: Den er i alle vores muskler, led og sener og her registreres muskelkraft, bevægelser og hvilken stilling kroppen er i f.eks. stående eller liggende. Denne sans trænes f.eks. ved at køre på løbetrykker. Vi har en cykelbane på legepladsen som har et ujævnt terræn, og her mærkes i fodled, knæled og hofter, når der bumpes op og ned, samt at kroppen er i bevægelse.

Balancesansen: Den sidder i det indre øre og består af 3 buegange som skal stimuleres ved 3 forskellige retninger. F.eks. når børnene gynger på den store edderkoppe gyngesving, bliver deres balancesans trænet, eller hvis de snurrer rundt på balance bommene, hvor de både får hovedet nedad samtidig med det er i cirkelbevægelser.

Følesansen: Den sidder i huden og i munden, og hver gang vi røre ved noget bliver den aktiveret, f.eks. når vi ruller ned af bakken ude på legepladsen, kan vi mærke græsset på kroppen eller vi mærker det omskiftelige vejr, f.eks. kulde og varme.

- Særligt for Vuggestuen:
 - Vuggestuens rum er indrettet så de tager højde for, at børnene kan udfolde sig bedst muligt og på forskellige måder. Der er et bevægelsesrum med plads til at tumle og der er madrasser og andet motorisk udfordrende legetøj.

- Vuggestuens store rum er inddelt i små legemiljøer, læsehus med bøger tilgængelig i nåhøjde, dukkehjørne og konstruktionshjørne. Legetøjet er inddelt i kasser med billeder, der delt støtte børnene i at finde det de gerne vil lege med, men også hjælpe når børnene øver sig i at rydde op.
- Et eksempel på et fysisk børnemiljø er garderoben. Her har børnene deres eget rum, hvor deres egne ting er. De er placeret så børnene øver selvhjulpethed ved selv at kunne nå deres sko, og børnene lærer at kende hinandens rum og hjælper dermed hinanden med at få tøjet på de rigtige rum.
- Særligt for Børnehaven:
 - I børnehaven indretter vi de fysiske rammer så de passer til den enkelte børnegruppe. Vi tager udgangspunkt i børnenes egne ideer, vores observationer af børnegruppen og personalets pædagogiske overvejelser. Vi lytter til børnene i forhold til hvilke læringsrum de ønsker er åbne på et givent tidsrum, og inddrager dem i de daglige beslutninger i løbet af dagen.
 - Indendørs er børnehaven opdelt i mange små rum, der opfordrer til aktiviteter og fordybelse i mindre grupper, hvor der er plads og rum til det enkelte barn. Her gives der rum og mulighed for etablering af venskaber og at indgå i samspil med børn og voksne i forskellige læringsmiljøer.
 - Et eksempel på et fysisk børnemiljø er garderoben. Her har børnene deres eget rum, hvor deres egne ting er. De er placeret så børnene øver selvhjulpethed ved selv at kunne nå deres ting, og i døren ud til legepladsen er der en glasrude der gør, at børnene er med til at undersøge og være undrende på hvilken type overtøj de skal have på i forhold til vejret.
 - Vi inddrager børnene i snakke om hvilke læringsrum de finder mest spændende, og vi observerer hvilke rum der bliver brugt mest eller mindst. Dermed får vi et indblik i børnenes perspektiv og oplevelser af de fysiske rammer / børnemiljøet. Ud fra ovenstående inddrager vi også de forskellige læringsrum i de planlagte pædagogiske aktiviteter, hvor vi følger børnegruppens interesser og det vi oplever de har brug for at øve sig på.

Det psykiske børnemiljø:

Vi bestræber os på i Hassel-huset, hvad enten det er i vuggestuen eller i børnehaven at skabe et miljø, hvor børnene omgås hinanden med respekt og at alle behandler hinanden ordentligt. Vi støtter det enkelte barns alsidige personlige udvikling, i forhold til at have indlevelse i andre, turde sige fra og til at opbygge en psykisk robusthed. Dermed også at være bevidst om og have en respekt for egne og andres grænser. Det er vores opfattelse at et godt psykisk børnemiljø bidrager til en atmosfære der lægger op til venskaber, fællesskaber, nærvær, anerkendelse, rummelighed, omsorg, tryghed, tillid, selvstændighed, selvværd, medbestemmelse og dermed skaber trivsel og en god hverdag for det enkelte barn.

Det er vigtigt for os, at det enkelte barn mødes af nærværende og lyttende voksne, der er med til sammen med barnet at udvikle en følelse af succes gennem medindflydelse og igennem passende udfordringer efter barnets nærmeste udviklingszone.

- Særligt for Vuggestuen:
 - Vi deler børnene op i små grupper, hvor de med andre alderssvarende børn bliver støttet ud fra nærmeste udviklingszone og hvor der er ro og fordybelse for det enkelte barn.
 - Vi stræber efter at skabe et miljø hvor børn, forældre og personale føler tryghed og tillid og personalet er tydelige, nærværende og inkluderende.
 - Vi arbejder med børnenes selvhjulpethed for at styrke deres selvværd og selvtillid og vi støtter børnene i at kunne give udtryk for deres behov og følelser.

- Vi arbejder med "fri for mobberi" og børnene lærer herigennem at sige "stop" og sætte ord på deres følelser.
- Særligt for Børnehaven:
 - Vi inddrager børnene i snakke om, hvordan et godt fællesskab er, hvordan vi er gode venner og børnene er med til at komme med ideer til hvordan vi agerer sammen på stuen og opsætter regler for hvad der er det gode at gøre i en given sammenhæng.
 - Vi arbejder med "fri for mobberi", hvor igennem børnene ivrigt deltager, vi inddrager konkrete skete situationer og eller fiktive situationer, som vi oplever børnene, reflekterer over efterfølgende i deres sociale interaktioner.
 - Vi siger altid pænt godmorgen til alle børn og farvel igen om eftermiddagen, og børnene er blevet inddraget i hvordan vi på bedste måde får sagt farvel til mor og far, så det er rart og trygt for både børn og forældre.
 - Vi inddeler børnene i små grupper i løbet af dagen, hvilket vi igennem observationer og dialoger med børnene er kommet frem til, giver et bedre miljø for børnene at være i, føle trykthed i og lære i. Vi oplever at børnene selv samler sig i små grupper, og her støttes børnene i, at der skal være plads til alle i en af grupperne.

Det æstetiske børnemiljø:

I de forskellige rum i Hassel-huset bestræber vi os på at give børnene noget at opdage og kigge på. Stuerne er lyse rum, hvor væggene dels er præget af inspirerende og læringsmæssige plancher, malerier mm, og af børnenes egne fremstillede kreative produkter både ude og inde. Der igennem åbnes der op for inspiration og dialog og en anerkendelse af barnets fantasi og kreativitet. Børnenes fantasi stimuleres ud over det visuelle også igennem fortællinger, sange med fagter, instrumenter og musik.

- Særligt for Vuggestuen:
 - I vuggestuen har vi lyskæder sat op for at skabe stemning og for at børnene har noget at få øje på og væggene er udsmykket i forhold til det der arbejdes med på stuen. F.eks. bondegårdsdyr eller børnenes familiehuse med billeder hjemmefra.
 - I tumlerummet er vores musikanlæg et virkemiddel til at skabe stemning, fællesskab og til ro og fordybelse til afslappende musik.
 - Børnene udtrykker sig igennem kreative aktiviteter som vi udstiller og pynter stuen med.
- Særligt for Børnehaven:
 - Børnene inddrages igennem ønsker, interesser og i beslutningen om, hvilke materialer og kreative muligheder vi skal have på stuerne, og nogle af materialerne er placeret i børnehøjde, så børnene selv har mulighed for at finde netop det, de gerne vil bruge. Vi har fokusord hængene som er et visuelt udtryk, på det vi arbejder med på stuerne.
 - Børnene er medbestemmende i, om færdige projekter skal med hjem og vises frem for forældrene, eller hænges op som udstilling på stuerne inden de kommer med hjem. Begge scenarier danner grundlag for videre dialog om processen, hvad enten det er i børnehaven eller i hjemmet.
 - Børnene er medskabere af uderummene på legepladsen, hvor jord flyttes, grene samles sammen og der bygges huler.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det fremgår af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer”.

Herunder beskriver vi konkrete eksempler på, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø i både vuggestue og børnehave understøtter de to pædagogiske mål for læreplanstemaerne, tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og hvordan det ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer. Konkret tager vi udgangspunkt i rutinesituationer, børneinitieret leg og pædagogiske planlagte læringsrum, der sammen viser eksempler på læringsmiljøer igennem hele dagen.

Alsidig personlig udvikling:

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse”.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1: *”Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund”.*

2: *”Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering”.*

- Læreplan for vuggestuen:
Eksempel på et læringsmiljø i rutinesituationer – Modtagelse af børn om morgenen:

Når børnene bliver afleveret af deres forældre om morgenen, stræber vi efter at det enkelte barn øver sig i at kunne mestre situationen både individuelt og i fællesskabet. Vi fremmer en aktiv ankomst, hvor børnene selv kravler eller går ind på stuen og hen til en voksen. Børnene øver sig her igennem i at kunne tage afsked med forældre og efterfølgende etablere en kontakt med de andre børn og voksne i vuggestuen, derved prøver de sig selv af i forskellige situationer og udviser gåpåmod i forhold til at lære at mestre situationen.

- Samspil med de øvrige læreplanstemaer:
 - Social udvikling – Børn og voksne indgår i et fællesskab og forældrene er rollemodeller for børnene, dermed opfordre vi forældrene til at bakke op om fællesskabet hvilket smitter af på børnenes måde at være sammen på. Vi hilser på hinanden og siger godmorgen til hinanden og vi siger farvel til hinanden om eftermiddagen når et barn bliver hentet, derved sikre vi at alle børn føler sig set og at de har mulighed for at føle sig som en del af fællesskabet. De voksne sætter navn på barnet der modtages og fortæller de andre børn at nu er endnu en kammerat mødt ind.
 - Kommunikation og sprog – Vi hilser på barn og forældre og sætter ord på det enkelte barns følelser og handlinger i modtagersituationen. Der skabes en dialog omkring barnets morgen og barnet inddrages i denne dialog efter alder.

Krop, sanser og bevægelse – Børnene støttes i at være aktive og bruge deres krop, idet vi fremmer en aktiv ankomst hvor det enkelte barn selv kravler eller går ind på stuen.

Natur, udeliv og science – Når barnet vinker ved vinkevinduet eller modtages udenfor, sættes der ord på vejret, om det er koldt eller varmt, blæst eller regn og barnets påklædning inddrages i dialogen med barnet, f.eks. at barnet har solhat på fordi solen skinner.

Kultur, æstetik og fællesskab – Om morgenen modtages børnene i et rum præget af hygge, med dæmpet belysning, stearinlys og stille musik og børnene tilbydes at starte dagen med rolige aktiviteter som tegning eller puslespil.

- Refleksion om den voksnes rolle:

Den voksne er imødekommende overfor børn og forældre og anerkender barnet ved at udvise glæde over at se barnet. Den voksne er rolig og tager imod det enkelte barn igennem omsorg og nærvær.

- Læreplan for børnehaven:

Eksempel på et pædagogiske planlagt læringsmiljø – Børnemøde, "Fri for mobberi":

Til børnemøder hvor vi sammen arbejder med værdierne i "fri for mobberi" sidder alle børn med hver deres egen lille bamseven og til start hilser den store bamseven på alle børnene en efter en. Alle er blevet set og alle har en tryk base sammen med bamseven. Vi snakker ud fra plancher, historier og det der rører sig i børnegruppen, og dermed øver børnene sig blandt andet på at have indlevelse i andre, sætte ord på følelser, turde sætte grænser, udvide deres handlemuligheder i givne sammenhænge, at være en god ven, have empati for andre og at kunne håndtere konflikter og modgang. Til slut masserer børnene hinanden imens vi hører nogle vers eller synger en sang, hvor børnene kan relatere bevægelse til det de hører. Udgangspunktet for massagen er, "at den man rører ved mobber man ikke".

- Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Social udvikling – Børn og voksne indgår i et fællesskab der kan rumme alle. Vi snakker med børnene om at på stuen er vi alle kammerater, også selvom vi ikke alle er bedste venner. Igennem bamsemøder øver børnene sig på hvordan man er gode venner og at have empati for hinanden. Børnene lytter på det de andre børn fortæller, og vi oplever, at de viderefører det ind i deres sociale relationer.

Kommunikation og sprog – Der sættes ord på følelser, læres rim og sange under massage, ventes på tur selvom man har noget meget vigtigt at fortælle og der øves på at sige positive ting til hinanden og komme med nye handlemuligheder i stedet for at "hakke" på de hinanden.

Krop, sanser og bevægelse – Børnenes taktile sans stimuleres ved berøring og børnene møder forskellige sanseindtryk på en gang. Børnene øver sig i at få ro på egen krop.

Natur, udeliv og science – Børnene lærer om mængde når de tæller hvor mange børn vi er, og når de deles ind i 2-3 mands grupper under massagedelen. Ligeledes handler historierne og massagerimene / sangene ofte om dyr og natur, her illustrerer børnene på makkerens ryg, hvordan regnen falder og mariehønen kravler.

Kultur, æstetik og fællesskab – Vi stifter bekendtskab med sociale og kulturelle værdier i forhold til, hvordan man i Hassel-huset indgår i et inkluderende fællesskab.

- Refleksion om den voksnes rolle:

Den voksne positionerer sig foran børnene og sørger for et rum præget af tryghed og omsorg, og hvor der er plads til at det enkelte barn kan stille nysgerrige spørgsmål og komme med deres

refleksion på det der snakkes ud fra. Den voksne guider og støtter det enkelte barn til for eksempel at turde sige noget foran de andre, eller til at sætte ord på følelser der kan være svære at fortælle om højt.

Social udvikling:

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal – og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj mm”.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1: *”Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer”.*

2: *”Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse”.*

- Læreplan for vuggestuen:

Eksempel på et børneinitieret læringsmiljø – Leg i dukkekrogen:

I vuggestuen har vi etableret en dukkekrog, som fungerer som et lille læringsrum i det store rum på stuen. Her er der fokus på legen og børnenes sociale interaktioner med hinanden. Legen er en central del af vuggestuen, så vi støtter op om plads ro for børnene til at lege, hvor igennem børnene udvikler mange vigtige sider af dem selv. Børnene leger i mindre grupper i dukkekrogen, de store begynder at deltage i rollelege og de mindste leger parallelt. Grupperne er dynamiske, børnene går til og fra og nogle gange kommer et andet barn forbi og iagttager børnene inden barnet går videre til noget andet. Igennem lege i dukkekrogen får barnet erfaring med parallel leg og rollelege, og børnene øver sig i at indtage forskellige roller i legen. Børnene afspejler sig i hinanden og responderer på andres handlinger. Der øves på turtagning, behovsudsættelse og udarbejdelse af børnenes fantasi.

- Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Kommunikation og sprog – Børnene interagerer med hinanden i legen, og der igennem udfordres og styrkes det enkelte barns sprog.

Krop, sanser og bevægelse – Børnene øver sig i at give dukkerne tøj på, åbne lågerne i legekøkkenet og bruger deres kroppe i legen, når de skubber stolene frem og tilbage, kravler op på stolene, hopper ned, eller kravler under bordet med dukkerne.

Natur, udeliv og science – Igennem støtter fra de voksne, sættes legen i sammenhæng med naturen, ved at inddrage elementer i legen. F.eks. opfordre den voksne til at dukkerne skal have dyne på, fordi det er koldt udenfor, eller en jakke på fordi det regner. Her igennem inddrager børnene deres erfaringer med naturen ind i deres leg.

Kultur, æstetik og fællesskab – Børnene indgår igennem deres leg, hvad enten det er parallel leg eller rolleleg, i et fællesskab med hinanden. De er bevidste om hinanden, interagerer med hinanden, trøster og hjælper hinanden, og øver sig dermed på at indgå i et betydningsfuldt fællesskab, hvor der er plads til den enkelte.

Alsidig personlig udvikling – Igennem rollelege har børnene mulighed for at udforske og udvikle en forståelse af sig selv og blive bedre til at forstå andres følelser og hensigter. Børnene oplever sig selv som aktive medskabere af et socialt fællesskab.

- Refleksion om den voksnes rolle:

Den voksne er iagttagende og reflekterende i børnenes leg og er handlende og støttende i legen, så den forbliver udviklende. Den voksne sætter ord på legen og børnenes handlinger, giver ideer og viden ind i legen og fastholder børnenes opmærksomhed i legen.

- Læreplan for børnehaven:

Eksempel på et børneinitieret læringsmiljø – Leg i grupper:

Om eftermiddagen vælger børnene sig ind i forskellige læringsrum. Børnene er selv med til at bestemme hvilke rum der er mulige, og de vælger ud fra hvad de har lyst til at lege med frem for hvem de gerne vil lege med. Når børnene har meldt sig på de forskellige rum, finder de det valgte legetøj og finder sammen ud af i, hvilken retning legen skal gå. I et tilfælde har en gruppe drenge valgt bilkassen. Børnene øver sig på at give plads til hinanden og skiftes til at styre legen og de inddrager hinandens ideer og ressourcer i legen. De videregiver erfaringer til hinanden og sammen udforsker de nye erfaringer. De danner en relation til hinanden igennem deres leg med bilerne, og disse relationer bruges i leg og aktiviteter i andre sammenhænge. Deres kreds af relationer udvides, idet et par af drengene ikke ofte har leget sammen før, men alligevel får dannet et fællesskab omkring legen med bilkassen.

- Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Kommunikation og sprog – Børnene kommunikerer igennem både ord og kropssprog i legen og under udviklingen af legen.

Krop, sanser og bevægelse – Børnene observerer hinandens måder at køre med bilerne på, og pludselig kører alle drengene på den samme måde, hvor kroppen kommer mere og mere med. Legen kan ikke mere holdes der hvor drengene startede legen, og breder sig mere og mere ud i rummet og bilerne ræser ned af gangen med drengene efter. Høresansen bliver aktiveret, da legen går over i at vise de andre drenge, hvor mange billyde man kender.

Natur, udeliv og science – I legen sætter børnene bilerne op i lange rækker og sammenligner længden af dem. Bilerne er dermed kategoriseret ud fra farver, hurtighed, egenskaber og dermed arbejder drengene både med over- og underbegreber, farver, mængder og antal.

Kultur, æstetik og fællesskab – Børnene inviterer hinanden med i legen og alle er dermed inkluderet som en vigtig del af fællesskabet omkring bilerne. Børnene leger med bilerne ud fra de normer de normalt forbinder med leg med biler, og i dette tilfælde er alle børnene bekendte med de samme normer for legen.

Alsidig personlig udvikling – Børnene øver sig i at skabe en tryk atmosfære idet de lytter til hinanden og inddrager hinandens ideer, et rum der skaber selvtillid og en tro på egne ideer. De øver sig i at give hinanden plads og udvikle respektfulde relationer til hinanden.

- Refleksion om den voksnes rolle:

Den voksne positionerer sig ved siden af eller bag ved børnene får på den måde at give børnene plads til at udforske egne erfaringer. Den voksne støtter og guider ved optakt til konflikt, er deltagende indtil legen er på rette spor igen, hvorefter den voksne trækker sig og lader børnene fortsætte deres fælles erfaringsdannelse.

Kommunikation og sprog:

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikation og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemønstre for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med de andre børn”.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1: ”Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden”.

2: ”Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber”.

- Læreplan for vuggestuen:
Eksempel på et pædagogisk planlagt læringsmiljø – samling

Hver formiddag inden formiddagsmåltidet holder vi samling med børnene. Her arbejder vi med sange, rim og remser, fokusord og fortællinger. Vi har kufferter med forskelligt indhold, der understøtter arbejdet med ovenstående, så det bliver visuelt for børnene og inddrager børnene. Børnenes sproglige udvikling er i fokus og den styrkes og udvikles igennem de forskellige elementer i samlingen. Vi øver os i at tælle, i begreber og børnene støttes i dialog og turtagning.

- Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Krop, sanser og bevægelse – Børnene øver sig i at sidde stille og føle ro i kroppen og ligeledes øver børnene sig i at være aktivt deltagende med fagter i sangen og de prøver at efterligne den voksne og de andre børns bevægelser. Børnene sanser når de f.eks. mærker og vælger indhold i sangkufferten.

Natur, udeliv og science – Til samling taler vi om vejret og inddrager vejret og årstiderne i f.eks. sangene. Vi har forskellige temaer om naturen, og disse temaer understøttes igennem samlingen med børnene, ved sangen, mærke forskellige naturting, og dialog om naturen.

Kultur, æstetik og fællesskab – Børnene inddrages i samlingen og er aktive deltagere, de indgår alle i fællesskabet og er alle en betydningsfuld del af dette fællesskab. Der sættes ord på de børn der ikke er kommet, så alle børn inddrages hver dag.

Alsidig personlig udvikling – Børnene øver sig i at lytte og vente på tur, at kunne træde tilbage og lade andre komme til. De øver sig i at være midtpunkt og turde at ytre sig foran andre.

Social udvikling – Børnene støttes i at samling er noget fælles og genkendeligt, børnene får øje på hinanden og øver sig i at give plads til hinanden. Børnene inddrager elementerne fra samling i deres efterfølgende leg og interaktion med hinanden.

- Refleksion om den voksne rolle:

Den voksne sidder så alle børn har mulighed for at være aktivt deltagende og føle sig som en del af fællesskabet. Den voksne sørger for at inddrage det enkelte barn og støtter børnene i at vente på tur, eller give plads til at et andet barn kan vælge en sang eller øve fokusord.

- Læreplan for børnehaven:

Eksempel på et læringsmiljø i rutinesituationer – Spisesituation:

Vi spiser ved borde eller i rundkreds hvor børnene sidder på en måde, der gør at alle børn har nogen at kommunikere med og har mulighed for at føle sig som en del af fællesskabet. Det pædagogiske personale opfordrer børnene til, at fortælle om for eksempel maden eller oplevelser, og støtter aktivt det enkelte barn til at udtrykke ideer og tanker, støtter dem til at udtrykke deres perspektiver og optagethed og til at indgå i et kommunikativt

fællesskab med de andre børn. I følgende eksempel sidder 3 piger og 2 drenge tættest sammen. Børnene sætter af sig selv ord på egen og de andres mad og de snakker om deres yndlingsmad. 4 af børnene begynder at lave aftaler med hinanden om det de vil lege efter måltidet, mens den sidste er mere tilbageholdende. Den voksne er bevidst om at være en sproglig rollemodel og sætter derfor ord på, at de alle kan være med i legen og hjælper derefter børnene med at lave aftaler der gør, at relationerne udvides og at de alle føler sig som en del af legegruppen.

- Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Krop, sanser og bevægelse – Børnene øver sig i at selv kunne åbne madpakken og madpakkens indhold. Der ses, røres, lugtes og smages på maden og der øves på at kunne finde ro i egen krop under måltidet.

Natur, udeliv og science – Det pædagogiske personale snakker blandt andet sammen med børnene om hvor maden kommer fra, om de selv har grøntsager der vokser hjemme i egne haver, og hvordan de forskellige råvarer på "brugsens" hylder er blevet til. Når vi er på tur, udvides samtaleemnerne til indholdet i madpakken i forhold til det der kan anvendes af naturen og hvad vi ikke skal smide ud for at passe på naturen.

Kultur, æstetik og fællesskab – I forbindelse med spisesituationen har vi forskellige rutiner der kendetegner for kulturen hos os. Toiletbesøg og håndvask inden måltidet, vi venter med at spise til alle i gruppen er klar, vi holder bordskik hvor alle bliver siddende til alle i gruppen er færdige og vi begynder med en fælles madsang. Dermed lægger vi op til en kultur, der er hensynsfuld, inkluderende og hvor et positivt samvær er målet.

Alsidig personlig udvikling – Børnene skiftes til at tage initiativ til samtaleemner og støttes i at give hinanden plads til at bidrage i kommunikationen. Børnene øver sig også her på at hjælpe hinanden og spørger hinanden om hjælp, for eksempel til at åbne en ostehaps, og til at sige fra til sidemanden og løse små konflikter på en hensigtsmæssig måde.

Social udvikling – Børnene oplever sig selv og hinanden som værende en betydningsfuld del af fællesskabet, og igennem kommunikationen børnene imellem, dannes der nye relationer og bygges videre på allerede dannede relationer.

- Refleksion om den voksnes rolle:

Den voksne hjælper med at sætte gang i kommunikationen børnene imellem og mellem voksen og barn, sørger for at alle børn aktivt kan deltage i kommunikationen, giver plads til alle og støtter børnene i at vente på tur, og henvender sig direkte til de børn, der ikke af sig selv er aktivt deltagende.

Krop, sanser og bevægelse:

"Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge den, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen".

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1: *"Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på".*

2: *"Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse".*

- Læreplan for vuggestuen:

Eksempel på et pædagogisk planlagt læringsmiljø – Aktivitet med grundbevægelser:

Vi arbejder med grundbevægelser i naturen hvor vi er på tur til et nærliggende grønt område med en høj og hvor der er plads til bevægelse. Her arbejder vi med at styrke børnenes grundbevægelser. Konkret har vi taget udgangspunkt i "gå, løbe, kravle, trille, hoppe og snurre rundt".

Vi bruger græsplænen som et fladt underlag først med sko på, så i barer tæer og senere bruger vi højen for at få en anden kropsfornemmelse da der lige pludselig kommer fart på når, man f.eks. løber nedad i stedet for på flad underlag. Vi tager på gåtur i nærområdet for at samle materialer, som bruges til at udvikle aktiviteten, ved at lave andre slags underlag f.eks. ved at samle grene eller blade og så afprøve de 6 grundbevægelser på denne måde.

- Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Natur, udeliv og science – Vi bruger naturen som læringsmiljø, vi går tur i nærområdet og samler materialer som blade, grene osv. Vi bruger naturens forskellige arealer, og udformninger i vores aktivitet og igennem aktiviteten mærker vi naturen og naturens alsidighed.

Kultur, æstetik og fællesskab – Vi bruger nærmiljøet omkring vuggestuen. De børn der er med er de 4 ældste i vuggestuen gruppen og herigennem er målet at de føler sig som en del af et fællesskab og det at være sammen om at lave en pædagogisk aktivitet, hvor der bliver skabt en kultur med spejling og gentagelse.

Alsidig personlig udvikling – Gennem dette forløb, bliver børnene styrket i at afprøve og turde udfordre deres kroppe, turde gøre noget der for nogen er grænseoverskridende og usikkert.

Børnene udvikler gåpåmod og øver sig i at gå fra at være lidt afventende og tilbageholdende til at farer af sted inden de får fortalt hvad aktiviteten går ud på. De styrker robusthed og tro på sig selv.

Social udvikling – Børnene oplever ved denne aktivitet et fællesskab, vi øver i at holde i hånden og gå på række for at komme hen til højen. De spejler sig i hinanden og de ser deres venner turde løbe ned ad bakken samt høre den voksne rose og opfordre børnene til at prøve. Dette skaber en sammenhørighed blandt børnene, og de føler sig som en del af et fællesskab

Kommunikation og sprog – Vi øver kommunikation og sprog ved denne aktivitet, igennem det at den voksne sætter ord på, samt er deltagende med egen krop, så aktiviteten bliver visuel for børnene. Børnene øver sig i på opfordring fra den voksne, at støtte og hjælpe hinanden ved at rose sig selv og de andre børn.

- Refleksion om den voksnes rolle:

Den voksne støtter og guider børnene, ved at være foran eller ved siden af, vi ser på nærmeste udviklingszone ved hvert enkelt barn og anerkender det udviklingstrin barnet er på, så barnet føler det metret aktiviteten samt bliver set, hørt og forstået af den voksne.

- Læreplan for børnehaven:

Eksempel på et pædagogisk planlagt læringsmiljø – Hoppeline/bevægelseslege:

Vi arbejder med bevægelseslege og grundbevægelserne igennem et koncept der hedder "Hoppeline". Her arbejder børnene med deres kroppe og øver sig i grundbevægelserne gennem historiefortælling og musik. Børnene står i en rundkreds og igennem fortællingen leger vi, løber, hopper og bevæger vores kroppe på forskellige måder, hvor pulsen både kan være oppe eller kroppen kan være i ro.

- Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Natur, udeliv og science – Børnene kommer igennem fortællinger hvor de får udfordret deres kroppe ved fysiske aktiviteter i naturen. Naturen inddrages også i fortællingen og konceptet lægger op til at aktiviteten foregår udendørs og benytter sig af naturens ressourcer, udformning og fysiske udfoldelsesmuligheder.

Kultur, æstetik og fællesskab – I aktiviteten har vi en hensynsfuld og respektfuld kultur, hvor der skal være plads til alle, vi stræber efter en rolig atmosfære der er præget af fordybelse i forhold til aktiviteten og vi snakker pænt til hinanden og støtter og hjælper hinanden hvis en bevægelse er svær for den enkelte.

Alsidig personlig udvikling – Børnene øver sig i at være aktiv deltagende, og de øver sig i gåpåmod og modgang selvom noget er svært. Børnene over sig i at mestre noget der før var svært, og de støtter hinanden i aktiviteten.

Social udvikling – Barnet oplever et fællesskab, hvor de sammen får nye erfaringer og hjælper hinanden. De øver sig også på at løse små konflikter, der opstår i en situation, hvor flere børn er tæt sammen på mindre plads, hvis et barn rammer en af de andre, eller stiller sig i rundkredsen der hvor et andet barn ønsker at stå.

Kommunikation og sprog – Børn og voksne kommunikerer med hinanden igennem aktiviteten, den voksne sætter ord på bevægelserne, det der er svært, og historiefortælling, musik og dialog er omdrejningspunktet i aktiviteten.

- Refleksion om den voksnes rolle:

Den voksne støtter og guider børnene igennem aktiviteten, og den voksne hjælper og støtter det enkelte barn der, hvor det oplever, at tingene bliver svære. Den voksne støtter ud fra nærmeste udviklingszone, så barnet oplever, at det øver sig på noget, det med tiden kan mestre. Den voksne støtter også børnene i ideer til fysiske lege på legepladsen efterfølgende, som tager udgangspunkt i den fælles aktivitet.

Natur, udeliv og science:

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur”.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1: ”Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling”.

2: Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed”.

- Læreplan for vuggestuen:

Eksempel på et pædagogisk planlagt læringsmiljø – Tur ud af huset:

Vi tager en gang om ugen på tur i skoven hvor vi laver både spontane og planlagte aktiviteter. Her er fokus på at børnene får oplevelser i naturen og kendskab til dyr, planter og materialer. Vi går sammen på opdagelse, er

undersøgende i naturen, eksperimenterer og den voksne sætter ord på det der opleves og er der igennem med til at skærpe det enkelte barns interesse og viden om naturen.

- Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Kultur, æstetik og fællesskab – Igennem ture ud af huset er børnene aktivt deltagende i et fællesskab, her deler børnene hinandens glæde i naturen og de får en viden om danske dyr og planter, en viden om miljø og det at passe på naturen.

Alsidig personlig udvikling – Børnene udfordrer deres personlige grænser, de udfordres i at bevæge sig anderledes end de plejer og røre ved nye og spændende ting i naturen. Barnet oparbejder en selvtillid, når det oplever at mestre forskellige udfordringer.

Social udvikling – Det er ofte den samme gruppe børn der tager på tur, og her arbejdes der ligeledes med det sociale fællesskab. Børnene glædes sammen over oplevelserne og hjælper og støtter hinanden i det der er svært eller trøster hinanden hvis der er en kammerat der falder i skovbunden.

Kommunikation og sprog – Vi synger sange om naturen og arbejder med fokusord med naturtemaer. Vi øver os i at sætte ord på oplevelserne og italesætter det børnene ser, hører og føler. Vi øver den lydige opmærksomhed når vi lytter til skovens dyr, træer og vindens susen i træerne.

Krop, sanser og bevægelse – Vi bruger sanserne når vi føler, smager og lugter til naturen og kroppen udfordres i et foranderligt miljø. I naturen styrkes både fin og grovmotorikken.

- Refleksion om den voksnes rolle:

Den voksne går foran og igennem den voksnes undersøgende tilgang til naturen, skærpes børnenes opmærksomhed og nysgerrighed. Den voksne bidrager med viden og ideer til leg og anvendelse af naturens materialer. Den voksne følger børnenes egne initiativer og inddrager alle børnene i aktiviteterne.

- Læreplan for børnehaven:

Eksempel på et børneinitieret læringsmiljø – Leg på legepladsen:

Børnene leger i selvvalgte grupper på legepladsen og har mulighed for at bevæge sig rundt og lege i de læringsrum de selv ønsker. Dagen før har børnene sammen med det pædagogiske personale haft en mere voksentyret aktivitet omkring insekter og dyr på legepladsen. I børnenes mere "frie leg", begynder de at inddrage erfaringer fra dagen før, og en lille gruppe drenge begynder at vende sten, blade og træstykker for at lede efter gemte dyr. I naturværkstedet finder børnene, med hjælp fra en voksen, nogle små glas til opbevaring af dyr. Børnene fortæller hinanden om, hvad dyrene spiser, hvor de kan gemme sig og de inddrager deres individuelle viden i legen. De snakker også om, hvilke andre dyr de kan finde i skoven og ved bækken på turen, de skal på dagen efter, og i fællesskab eksperimenterer de, fordyber sig i naturen og udvikler deres nysgerrighed på naturen.

- Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Kultur, æstetik og fællesskab – Børnene øver sig i fællesskab på at udvise respekt for naturen og lærer at kende de normer der er, når man færdes i naturen. De stifter bekendtskab med naturens forskellige materialer mens de er i en inkluderende legegruppe, hvor den enkeltes nysgerrighed smitter af på de andre.

Alsidig personlig udvikling – Børnene leger i en tryk base, og støtter dermed hinanden i at udforske verden omkring dem. Det enkelte barn bidrager i legen, tager initiativ og er aktiv deltagende, og børnene følger hinandens ideer, så hver enkelt får en følelse af at have værdi, og at de initiativer de tager, er værd at følge.

Social udvikling – Børnene er i undersøgende fællesskaber, hvor de i øjeblikket har den samme interesse og er fælles om noget. De får ved at alle bidrager, nye erfaringer, og nye og nære relationer bygges op og vedligeholdes. Børnene øver sig i, at vise hensyn og give plads til hinanden.

Kommunikation og sprog – Børnene sætter ord på det de oplever i legen, de øver sig på nogle af de nye ord de har lært dagen forinden, og på at bruge dem i den rigtige kontekst. Den voksne bidrager med nye ord og giver hermed børnene mulighed for at udvide deres ordforråd.

Krop, sanser og bevægelse – I søgningen efter dyr, anvender børnene hele legepladsen. De løber og kravler, sniger sig og lister for ikke at forskrække dyrene, og de anvender i deres leg mange af grundbevægelserne. De snakker også om forskellen på, hvordan dyr og mennesker bevæger sig.

- Refleksion om den voksnes rolle:

Den voksne iagttager og følger børnene ved siden af. Indimellem bryder den voksne ind i legen og hjælper legen videre, ved blandt andet at give børnene insektglas, og støtter dem i tilegnelsen af nye ord. Den voksne støtter også børnene i, at inddrage hinandens ideer og til at den enkeltes nysgerrighed og viden får tillagt værdi. Den voksne har for øje, at det er børnenes egen leg, og holder fast ved at følge børnenes initiativ og ikke være den der går foran.

Kultur, æstetik og fællesskab:

"Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden".

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1: Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier".

2: "Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier".

- Læreplan for vuggestuen:

Eksempel på en rutine situation som læringsrum - Måltid:

Under måltidet er børnene delt op i grupper. De ældste sidder sammen med en voksen i et rum, og resten sidder ved 2 borde i et andet rum med en voksen ved hvert bord. De voksne sidder i perioder så vidt muligt ved faste borde for at sikre genkendelighed for børnene. De yngste og mellemste børn er blandet, for at støtte op om at børnene kan spejle sig i hinanden og lære af børn der er lidt større. Vi tilstræber at skabe en positiv stemning under måltidet, som er præget af nærværende voksne der motiverer og guider og understøtter at børnene kan være aktiv deltagende under måltidet. Børnene stifter igennem måltidet bekendtskab med forskellig mad og med en madkultur, hvor man bliver siddende ved bordet, hvor fødderne er under bordet og tallerkenen skal blive stående. Måltidet er også en af måderne hvorpå vi fejrer særlige begivenheder som fødselsdage og højtider, og de voksne sidder med ved bordet og skaber rammerne om fællesskabet.

- Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Alsidig personlig udvikling – Børnene spejler sig i hinandens bevægelser, hvis en starter med at slå skeen i bordet, gør de andre rundt om bordet det også. Børnene opfordres til at smage nye ting og

børnene øver sig i at spise med hænderne eller med bestik efter alder. Børnene støttes også i at sige fra, hvis der er med de ikke ønsker, eller når de er færdig med at spise.

Social udvikling – Børnene øver sig i at vente på tur og de støttes i at få øje på hinanden rundt om bordet, så de alle er en del af fællesskabet. Børnene støttes også i at hjælpe hinanden.

Kommunikation og sprog – Børnene lytter den til den voksne der fortæller og sætter ord på maden, og støttes i selv at sætte ord på. Vi synger madsang og tak for mad sang, hvilket er en genkendelig del af måltidet. Vi sætter ord på oplevelserne ved bordet, på fællesskabet og børnene øver sig i at sætte ord på eller bruge babytegn hvis barnet ønsker mere, eller er færdig med at spise osv.

Krop, sanser og bevægelse – Børnene bruger deres sanser når de smager, dufter og rører ved maden. De øver sig i selv at hælde op i koppen eller øse op fra en skål. Børnene øver sig i at mestre at spise med bestik og drikke af koppen, og de øver sig i finmotoriske færdigheder når de f.eks. samler ærter op fra tallerkenen.

Natur, udeliv og science - Vi smager på urter, bær og frugt fra haven, vi er med ude at plukke det og vi hører om hvor maden kommer fra når vi spiser.

- Refleksion om den voksnes rolle:

Den voksnes rolle er at skabe et fællesskab omkring måltidet, der er præget af genkendelighed, nærvær og en nysgerrighed omkring maden og hvor den kommer fra. Den voksnes rolle er at støtte børnene til selvhjulpenhed omkring måltidet, så børnene lærer at kravle op på stolen, hælde op i koppen eller tallerkenen og hjælpe med at rydde op efter måltidet.

- Læreplan for børnehaven:

Eksempel på et pædagogiske planlagt læringsmiljø – Julefrokost

Hvert år afholdes der på grupperne julefrokost. Inden julefrokosten har børnene blandt andet igennem samlinger, sange og historier lært om nogle af de kulturelle værdier for højtiden og om kulturelle forskelle. Alle børn har været med til at pynte op, klippe julepynt og hver især har bidraget med deres viden omkring den højtid vi befinder os i og som fylder meget for de fleste børn. Børnene indgår i et fællesskab omkring julefrokosten, hvor alle har bidraget med retter til bordet, har festtøj på og alle har forskellige forventninger og udgangspunkter. Børnene øver sig i at udvise respekt overfor forskellige normer og værdier og på at indgå i et anerkendende fællesskab med andre.

- Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Alsidig personlig udvikling – Børnene øver sig i at give plads til de andre, lytte på de andres meninger og idet, at alle børn inddrages i et fællesskab, hvor de lyttes til og kan føle sig tryk i, får de muligheden for at opnå en følelse af at høre til og have værdi, på trods af forskelle. Børnenes julepynt hænges op og udstilles, så alle kan se at det de enkelte børn har fremstillet er betydningsfuldt.

Social udvikling – Børnene får i fællesskab nye erfaringer både igennem de voksenstyrede pædagogiske aktiviteter, men også igennem at lytte til hinanden og lære om hinandens normer og værdier. Børnene gør klar til julefrokost i mindre grupper på tværs af gruppen, så de derigennem får mulighed for at finde nye relationer og bygge videre på allerede eksisterende. Børnene får her igennem også nemmere øje på de andre børn i gruppen og deres kompetencer, og erfarer og lærer sammen med en lille gruppe børn.

Kommunikation og sprog – Børnene øver sig på nye begreber, øver sig på sange og igennem dialog omkring højtiden og fokus ord, tilegner de sig et større ordforråd. Børnene opfordres alle til at deltage i dialogen, og dermed være aktivt deltagende.

Krop, sanser og bevægelser – Børnene øver sig på finmotorikken når de klipper og laver julepynt, de udvikler sanserne når de smager, dufter og ser på maden, og måske prøver noget de ikke før har smagt. Børnene øver sig i at finde ro i kroppen når vi sidder ved bordet, på trods af spænding og et stort energiniveau i december måned.

Natur, udeliv og science – Børnene lære omkring maden, hvor den kommer fra og hvad kroppen bruger den til igennem samtale og dialog børnene imellem og imellem børnene og den voksne. Børnene lærer også i denne højtide omkring årstider og naturfænomener og om kulde og varme.

- Refleksion om den voksnes rolle:

Den voksne igangsætter pædagogiske planlagte aktiviteter der er med til at give børnene en viden omkring julen og højtiden, der skaber forventning og glæde i børnegruppen. Den voksne støtter og guider børnene i de kreative processer, og arbejder hele tiden ud fra det enkelte barns nærmeste udviklingszone. De voksne planlægger sammen med børnene de retter julefrokosten skal indeholde og sørger for at julefrokosten bliver en succes for alle børn, og at alle børn føler sig inkluderet i fællesskabet.

Evalueringskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen”.

Løbende dokumentation og evaluering:

I Hassel-Huset har vi en evalueringskultur der udvikler og kvalificere vores pædagogiske læringsmiljøer igennem kontinuerlige evalueringsmøder og på personalemøder. Vores daglige praksis er præget af en faglig og kritisk refleksion over egen og fælles praksis og refleksionerne integreres i vores hverdag.

Konkret er vi nysgerrige og undersøgende på egen og fælles praksis, og vi søger sparring og hjælp hos hinanden. Vi tør udfordre egne og andres vaner og det er en naturlig del af hverdagen at vi deler viden og ideer med hinanden.

Vi dokumenterer hermed løbende og evaluerer på det pædagogiske arbejde og sammenhængen mellem pædagogiske læringsmiljø og de pædagogiske mål for læreplanstemaerne.

Vi tillægger et stort fokus på evaluering og dokumentation af rutinesituationer, da de er en stor del af den daglige pædagogiske praksis igennem hele åbningsstunden. Vi evaluerer og diskuterer vores pædagogiske praksis i forhold til det enkelte barns udvikling på stuemøder, og vi reflekterer over og evaluerer vores arbejdsmetoder og de pædagogiske læringsmiljøer på evalueringsmøder.

Vi evaluere ud fra et ”redskab til selvevaluering”, hvor vi igangsætter konkrete tiltag, indsamler mere information om egen praksis, inddrager mere viden udefra og indhenter og forankre nye perspektiver i praksis.

Litteraturliste

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold (2018)

Den styrkede pædagogiske læreplan i dagtilbud (Dafalo 2018)

www.emu.dk/dagtilbud

Skabelon til udarbejdelse af den nye styrkede læreplan (emu)

https://www.google.com/url?sa=i&url=http%3A%2F%2Ffaarhus.inst.dk%2FDOK.vdir%2F__da584%2FDokumentarkiv%2520-%2520Hjemmeside%2520-%2520Afdeling%2FP%25C3%25A6dagogisk%2520praksis%2Fleg.html&psig=AOvVaw2n4MYUoa8rHI5RVIP-IVKG&ust=1593766115367000&source=images&cd=vfe&ved=0CAIQjRxqFwoTCMD61dOXruoCFQAAAAAdAAAAABA
D

